

5. František z Assisi

Téma setkání:

Děti mají poznat legendu jako literární útvar, který není zprávou popisující naivním způsobem zázračné události ze života světců, ale příběhem, který chce změnit přítomnost a vybízí k následování. Děti se mají seznámit s historickými fakty o životě sv. Františka z Assisi a v legendě o zuřivém vlku, kterého svatý František zkotrotil k mírnosti, vyčíst příklad vztahu člověka k přírodě, který je pro dnešní dobu aktuální.

Cíle setkání:

Děti mají být uvedeny do práce s legendou jako literárním útvarem.

Děti mají vidět život svatého Františka jako vzor křesťanského vztahu ke světu.

METODICKÝ POSTUP

1. Opakování a motivace

Jméno a místo

Cíl: Děti si mají uvědomit, jak se ve středověku tvořila jména a jak v sobě obsahovala spojení člověka s místem, kde žil a kde se narodil.

Každý člověk je spjatý s místem, kde se narodil, nebo kde žije. Je za prostor, ve kterém žije, zodpovědný. V době, kdy se lidé ještě nenazývali příjmením, odlišovali svá jména právě místem, kde žili, nebo odkud pocházeli. Známe krále Jiřího z Poděbrad, Johanku z Arku. V úvodu setkání si můžeme ke svému jménu připojit místo bydliště, příp. část obce, ulici nebo významné místo, které je našemu bydlišti blízko. Např.: Petr ze Záhumení, Jana z Hlavní cesty, Marek od rybníka apod.

Dnes si budeme povídat o člověku, který ve všem, co jej obklopovalo, v lidech, zvířatech i rostlinách uměl vidět Boží stvoření. Jmenoval se Giovanni Bernardone, říkali mu František a pocházel z italského města Assisi.

2. Vlastní téma

Životopis svatého Františka

Cíl: Děti se mají seznámit se životopisem svatého Františka.

Pomůcky: učebnice, pracovní list

Přečteme text v učebnici na s. 20 „František z Assisi“, příp. přečteme nebo převyprávíme životopis svatého Františka podle pracovního listu. Před čtením nebo vyprávěním životopisu zadáme dětem úkol, aby si do sešitů zaznamenávaly co nejvíce zajímavých údajů. Údaje si pak porovnáme a důležité informace z Františkova života podle nich zopakujeme.

Giovanni Bernardone pocházel z bohaté kupecké rodiny. Jeho rodný dům dodnes stojí v italském městě Assisi. Říkali mu Francesco podle Francie, rodné země jeho matky. František vedl bezstarostný život, chtěl se stát a také se stal rytířem a zúčastnil se bitvy mezi rodným městem Assisi a Perugií. Dostal se do zajetí a byl víc než rok ve vězení, kde těžce onemocněl. Když ho propustili, vrátil se domů jako jiný člověk. Putuje do Říma a pečuje o nemocné leprou. Lidem se zdá, že se chová podivně, vysmívají se mu, ale František své jednání nemění. Rozhodl se, že postaví kostel. Aby získal peníze, prodává drahé látky svého otce a má se z tohoto činu veřejně zodpovídat. Tehdy prý František místo odpovědi svlékl před traky biskupa a obyvatel města všechny své šaty, zřekl se veškerého dědictví a řekl svému otci: „Nechci od tebe ani peníze, ani oblečení. Ode dneška mám jen jednoho Otce, toho v nebi.“ Pak nahý opustil město a vedl život poustevníka. František zaslechl Boží hlas, který ho vybízel, aby vyšel do světa a jako chudý kolem sebe šířil bohatství dobra. Někteří přátelé si ho za jeho chování dobírali, jeho bývalá nevěsta mu dala jméno: „Chudáček“, ale jiné zase Františkova láska k Bohu, ke všemu stvoření a k lidem oslovila. Povolání k chudobě, k pomoci druhým a ke kázání o Boží dobrotě se staly prvními pravidly nového řádu, který František založil.

Kláře, dívce urozeného původu, pomohl František založit řád klarisek. Později se František vydal na pouť do Svaté země. Prochází Španělskem, jižní Francií, káže o Boží lásce a dobrotě a lidé mu prý říkají „trubadúr Boží“. Trubadúři totiž skládali a zpívali zamilované písně a František zpíval o své lásce k Bohu.

Když prý přicházel, ozve se kostelní zvony, kněží se zaradovali, muži zajásali, ženy se rozesmály, děti tleskaly rukama, běhaly za Františkem s vějíři listí, jako když vjížděl Ježíš do Jeruzaléma.

Na svých cestách se František dostal až do Egypta, kde se setkal s muslimským sultánem. Nejprve z něj chtěl udělat křesťana, ale nakonec odchází s velkou úctou k muslimské víře. František zakládal kláštery, ve kterých se bratři starali o chudé a kázali o Boží lásce k přírodě a k člověku. Byli svědky Františkova pokorného vztahu ke všem lidem a ke všemu stvoření. Slunce, měsíc, vítr i ptáky, všechno Boží stvoření nazýval František svými bratry a sestrami. Na konci života se František stáhl do ústraní, téměř oslepl a trpěl velkými bolestmi. Když zemřel, čekalo jeho bratry překvapení: na rukou, nohou a boku měl rány, které se podobaly ranám Ježíše. Ještě dlouho po jeho smrti si lidé vyprávěli o mnoha zázračných uzdraveních, která se stala, když v modlitbách prosili Františka o přimluvu.

Podle časopisu DUHA č. 3, roč. 1999–2000

Zdůrazníme, že František poznal velké tajemství života. Ve všem, co jej obklopovalo, uměl vnímat stopy Boha Stvořitele. Se vším, co jej obklopovalo, se s úctou setkával, chránil a opatroval. Všechno, co kolem sebe viděl, jej nabádalo, aby se těšil z nádhery světa a chválil Boha za jeho nesmírnou dobrotu.

Legenda jako literární útvar

Cíl: Děti si mají srovnat, čím se jako literární útvary liší historická zpráva a legenda, aby byly schopny najít poselství legendy „O zuřivém vlku, kterého svatý František zkontroloval k mírnosti“ a následně rozpoznávat také poselství dalších legend.

Pomůcky: sešit, pracovní list

To, co životopisný příběh vypravuje o Františkově vztahu ke zvířatům a k přírodě, zaznamenali lidé, kteří si o životě svatého Františka vyprávěli, do mnoha příběhů, kterým říkáme legendy. Než se s textem jedné legendy seznámíme, zamysleme se nejprve nad legendou jako literárním útvarem. Před chvílí jsme slyšeli zprávu o životě svatého Františka. Odpovíme si na následující otázky, které se týkají zprávy jako literárního útvaru, a zapisujeme si je do rámečku do sešitu nebo pod text legendy na pracovním listu:

1. Proč autor životopis svatého Františka napsal?
Odp.: Aby podal informaci o konkrétních událostech jeho života.
2. Co má zpráva způsobit u čtenářů?
Odp.: Čtenáři se mají něco dovědět, mají být informováni.
3. Bylo pro autora důležité, kdo bude zprávu číst?
Odp.: Nebylo, zpráva je určena pro jakéhokoliv čtenáře.
4. Je ve zprávě popsáno místo a čas, kdy se události staly a jména těch, kdo se jí účastnili?
Odp.: Ano, zpráva uvádí co nejpodrobnější a nejkonkrétnější informace.
5. Bylo úmyslem autora, aby čtenář něco díky zprávě změnil ve svém životě?
Odp.: Ne, zprávy pouze popisují minulost a čtenář se o ní má dovědět.

Odpovědi píšeme na tabuli nejlépe do přehledné tabulky. Na levou stranu zapisujeme odpovědi týkající se „historické zprávy“, pravou stranu věnovanou legendě zatím necháme prázdnou a znaky legendy do ní dopíšeme až po jejím přečtení.

	HISTORICKÁ ZPRÁVA	LEGENDA
1.	Popisuje událost, předkládá informace .	Líčí jednu událost, která slouží jako příklad .
2.	Chce přesně informovat .	Vybízí čtenáře k následování .
3.	Je určena komukoli .	Je určena čtenáři, kteří chce být aktivní .
4.	Přesně zaznamenává jména, místa a čas.	Zhuštuje jména, místa, čas a události do symbolického příběhu.
5.	Popisuje, co se stalo v minulosti .	Chce změnit čtenáře v přítomnosti .

Zeptáme-li se dětí, co je to legenda, uslyšíme pravděpodobně výpovědi typu „něco vymyšleného“, „příběh o zázracích“, „něco, co se nemůže ve skutečnosti stát“, apod.

Lidé mají často dojem, že legenda je vymyšlený nebo naivní příběh, který se ve skutečnosti nemohl odehrát. Známe celou řadu legend ze života světců, které obsahují velmi aktuální poselství.

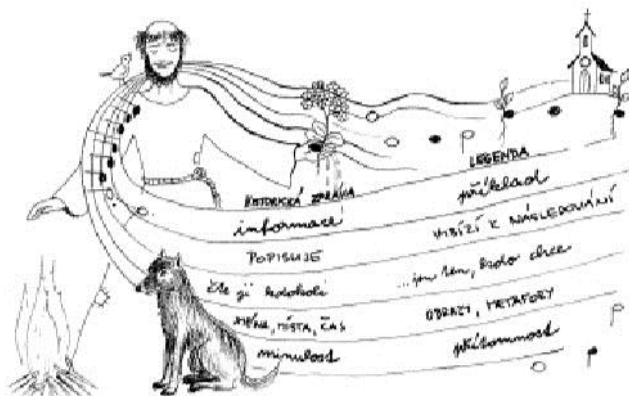
Legenda „O zuřivém vlku, kterého svatý František zkontroloval k mírnosti.“

Cíl: Děti se mají seznámit s legendou, rozpoznat její poselství a charakterizovat ji jako literární útvar.

Pomůcky: učebnice

Přečteme text v učebnici na s. 21.

I když legenda na první pohled vypadá jako naivní nebo fantastický příběh o zázračném zkontrolování zlého vlka, chce nám sdělit něco mnohem hlubšího. Zuřivý vlk není reálné zvíře, ale obraz přírody, která ohrožuje člověka a které se lidé bojí. Jak se „zuřivým vlkem“ tj. s přírodou jedná František? Staví ploty a zamyká domy? Oplácí zlo zlým? Snaží se vlka chytit, nebo zabít?

Společně hledáme a píšeme na tabuli jednotlivé kroky, jak František postupoval:

1. František se rozhodl s „vlkem“ setkat a složil svou naději v Ježíše Krista.

František se rozhodl jít do konfliktu a ochránit obyvatele kraje před vlkem, ale také vlka před lidmi. Pak složil svou naději v Ježíše Krista, to znamená, že neztrácel naději, věřil, že všechno dobře dopadne, a dodal si odvahu.

2. František vlka oslovil, mluvil k němu, vztáhl k němu ruku a začal se o vlka starat.

František na vlka zavolaal „bratře“, začal mu laskavě domlouvat a slíbil mu, že se o něho postará.

3. Františka následovali i ostatní lidé.

Dokud se o vlka starali a on od nich dostal vše potřebné k životu, nikomu neublížil. Tak se vlk pomalu spřátelil nejprve s Františkem a potom i s ostatními lidmi, kteří se o něho začali také starat.

Legends o svatých nejsou tedy smyšlené příběhy, ale jsou jakýmsi „zhuštěným obrazem“ toho, co bylo podstatou svatosti člověka, o kterém vyprávějí. Legends se vyprávějí ne proto, aby nás udivily zázrakem, který Bůh způsobil, ale aby vyzývaly k následování.

Položíme si stejné otázky jako před chvílí, kdy jsme pracovali s textem životopisu, a podle odpovědí společně doplníme pravou část tabulky.

1. Proč autor legendu napsal?

Odp.: Aby popsal jedno důležité a příkladné jednání z Františkova života.

2. Co má legenda způsobit u čtenářů?

Odp.: Vybízí čtenáře k následování.

3. Bylo pro autora legendy důležité, kdo bude zprávu číst?

Odp.: Legenda je určena čtenáři, který je aktivní, přemýšlí a rozhoduje se, zda chce následovat její poselství nebo jednat podle příkladu, který legenda popisuje.

4. Je v legendě popsáno místo a čas, kdy se událost stala a jména těch, kdo se jí účastnili?

Odp.: Legenda sice obsahuje fakta, ale nejsou důležitá. Důležité je poselství, které obsahuje a které je zhuštěno do jednoho celistvého obrazu.

5. Bylo úmyslem autora, aby čtenář něco díky legendě změnil ve svém životě?

Odp.: Autor legendy chce, abychom my čtenáři změnili své postoje.

Legenda o zuřivém vlku zkrocenému k mírnosti v sobě skrývá návod, jak se i dnes mohou křesťané postavit k situacím, jak čelit následkům ekologických katastrof, kdy člověka ohrožuje příroda, kterou rozružil svým bezohledným chováním.

Aktualizace legendy

Cíl: Děti si mají představit v současné situaci následování poselství legendy.

Pomůcky: sešit

Otázka, kterou v nás legenda vyvolává, tedy zní: Jak můžeme následovat svatého Františka dnes my?

Můžeme společně plnit následující úkol:

Najdeme kolem sebe v přírodě nebezpečí, které bychom mohli přirovnat k Františkově „zuřivému vlku“, např. povodně a záplavy, které v posledních letech trápí naši zemi.

Vrátíme se k osnově legendy na tabuli a podle bodů patřících k legendě vyvodíme tři aktuální kroky zachycující, jak se tvář v tvář velkým přírodním katastrofám může zachovat křesťan, který následuje svatého Františka.

1. I když se zdá, že jedinec je bezmocný, máme složit veškerou svou naději v Krista a v jeho síle začít jednat.

2. Máme se poctivě a s odvahou začít starat o „zuřivého vlka“ v našem okolí, např. v případě vody je to její šetření, šetrné mytí aut, šetrné používání saponátů, bezfosfátových pracích prostředků, opatrné zacházení s benzínem a oleji, angažování se při stavbě čističek vod apod.

3. Neztratíme naději, že naše úsilí není marné a že se k nám přidají další lidé, a „zuřivý vlk“ se stane opět naším přítelem.

Životopis svatého Františka podle...

Cíl: Děti si mají zopakovat a systematizovat údaje z Františkova života a upevnit poselství legendy.

Pomůcky: pracovní list s obrázkem sv. Františka

Podle obrázku sv. Františka z pracovního listu hledáme, o čem jednotlivé detaily vypovídají, např. co vyjadřuje jeho oblečení, gesto rukou, zavřené oči, dům, který má „v srdci“ apod. Děti si mohou představit, že jsou osobou, která se setkala se svatým Františkem a z tohoto úhlu pohledu napsat do sešitu v samostatné práci jeho životopis.

Mohou vyjádřit, co si o něm myslí, např. jako jeho přátelé z mládí, jeho rodiče, obyvatelé Assisi, přátelé, kteří se nadchli jeho jednáním, svatá Klára, obyvatelé Gubbia, ale také co si myslí lidé dnes a co si myslím já. Z úhlu pohledu dané postavy je možné také napsat svatému Františkovi dopis.

4. Zápís do sešitu

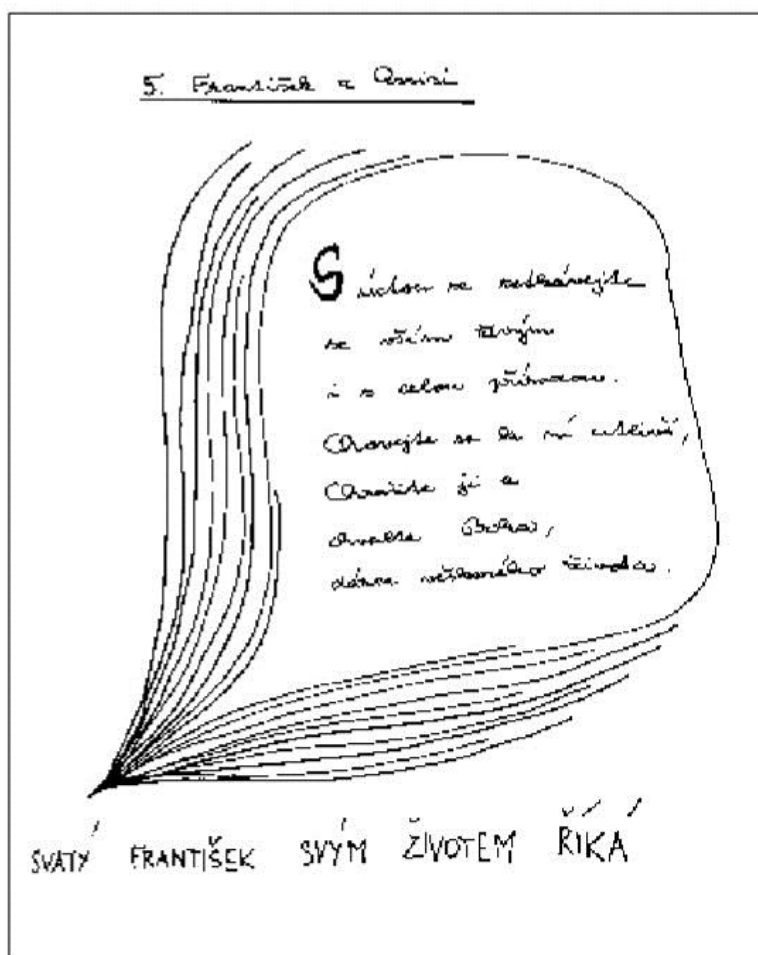
Nadpis: **František z Assisi**

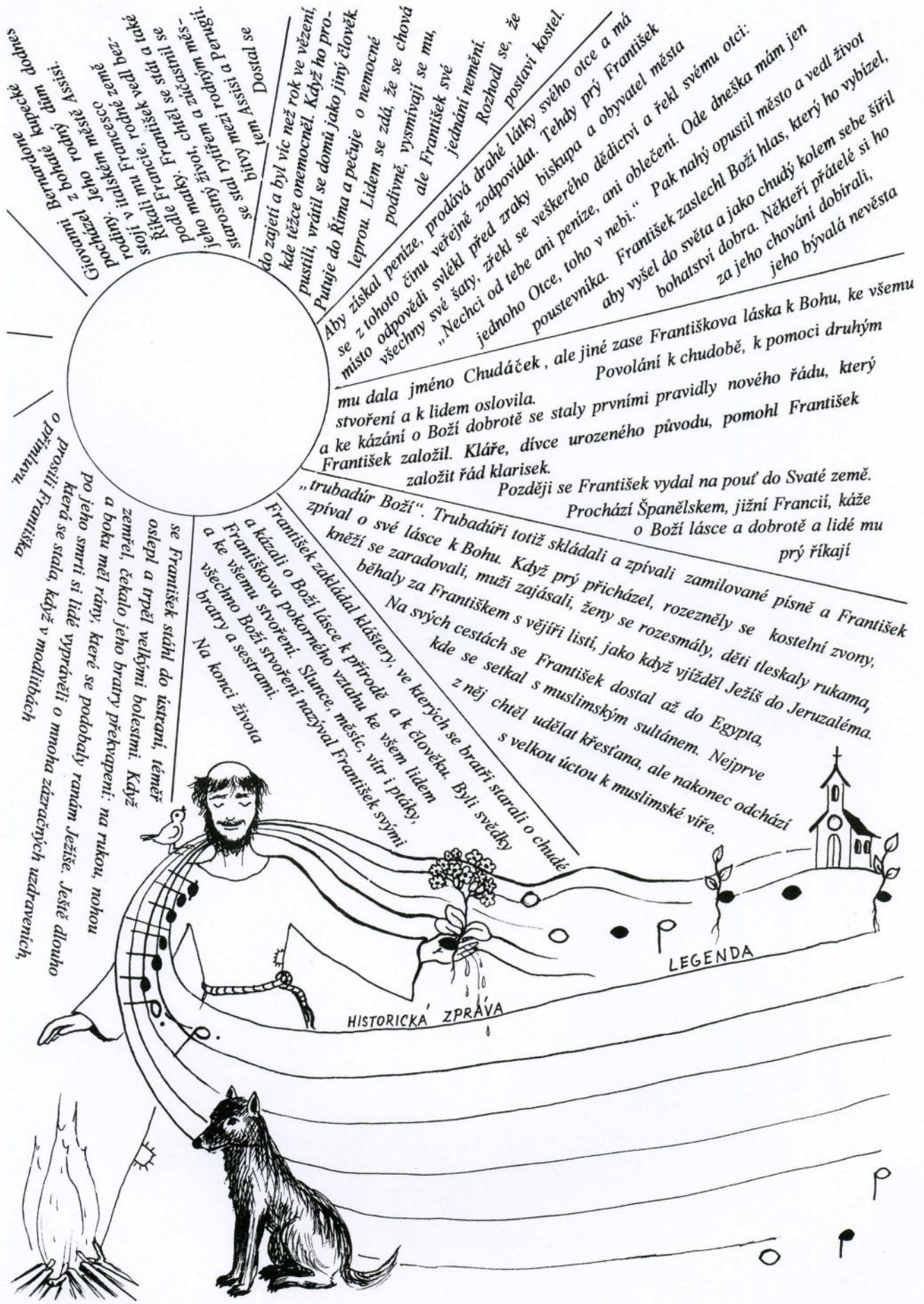
Zápis: **Svatý František svým životem říká: S úctou se setkáváte se vším živým a s celou přírodou. Chovejte se k ní citlivě, chraňte ji a chvalte Boha, dárce veškerého života.**

5. Závěr

Každý je zodpovědný za svět, který jej obklopuje. Každý má své místo na zemi, které zná, kde bydlí a které svým chováním a jednáním pozitivně i negativně ovlivňuje. Na začátku setkání jsme si dávali jména podle místa bydliště. Můžeme znovu přidávat určení místa k našim jménům tak, aby vystihla naši souvislost a zároveň i postoj k místu, kde žijeme, např. jsme lidé ze zeměkoule, z modré planety apod.

Podle textu písně v učebnici na s. 22 nebo podle písně v Kancionálu č. 909 vyhledáváme, co všechno nazývá František svými bratry a sestrami.

Poznáš podle obrázku, jaký František byl?

